

K otázce založení meontologie a jeho důsledků pro revizi chápání jsoucího [1991]

01

Ontologie byla Aristotelem vymezena jako věda o jsoucím jakožto jsoucím (i když ovšem termín sám nepochází od Aristotela). To připouští dvojí výklad, a to podle toho, jak chápeme slovo „býti“. Podle Parmenida jsoucí vždy jest, nikdy nebylo a nikdy nebude. Býti tedy znamená být aktuálně přítomen, hic et nunc. V tom případě by ontologie byla skutečně vědou o jsoucím, pokud právě nyní (a zde) jest. I když taková ontologie nebude na rozdíl od Parmenida časové souvislosti popírat, bude od nich abstrahovat. Aby překonala nesnáze s tím spojené, bude střed své „souřadnicové soustavy“ přesouvat vždycky znovu tam, kam je třeba, aby se skutečnost ukázala ve své okamžité podobě, ve své jsoucnosti. Když se takto na čas adaptovaná ontologie pokusí rekonstruovat děj resp. nějakou událost jako celek, prostě ji poskládá z jednotlivých aktuálních jsoucností. Ovšem stejně jako celek nelze poskládat z jeho částí, ani událostné dění nelze poskládat ze série jsoucností.

02

Takto pochopená ontologie je tedy u konce, protože jsme nabyli zřetelného náhledu nejen na její meze, ale zejména na její hlubokou mylnost, falešnost. Není rozhodující, že tento náhled se ještě dost nerozšířil a neprosadil. Její omezenost spočívá v tom, že skutečná jsoucnost redukuje na úkazy, tj. na to, co se vždy právě (aktuálně) ukazuje; bytostně mylné jsou její konstrukce resp. myšlenkové rekonstrukce „jsoucnosti jako takových“ ze jsoucností redukováných na pouhé (momentální) úkazy (těmto redukováným jsoucnostem budeme říkat jestoty). Taková ontologie má některé vážné důsledky nejen teoretické, ale také a snad zejména praktické, i pro každodenní život vysoce relevantní.